ODM EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow

SUBJECT : SANSKRIT

CHAPTER NO: 2

CHAPTER NAME: BUDHIRBALABATISADA

PPT-2

Website: www.odmegroup.org
Email: info@odmps.org
Toll Free: 1800 120 2316
Sishu Vihar, Infocity Road, Patia, Bhubaneswar- 751024

बुद्धिर्बलवती सदा

Expected Learning Outcome

- **सामान्य उद्धेश्य (General Objective):**

  १. छात्राणाम् मनसि प्रत्युत्पन्नमतितायाः जागरणम् ।

  २. 'वुद्धियस्य वलं तस्य' सम्वन्धित ज्ञानम् ।

ODM EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow

पूर्वपाठस्य आलोचना –

ODM EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow

१. ग्रामस्य नाम किम् ?

२. बुद्धिमती कौ नीत्वा पितृगृहं प्रति चलिता ?

३. गहने कानने सः कं ददर्श ?

४. अयं विषयः कस्मात् ग्रन्थात् आनीतः ?

ODM EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow

निजबुद्ध्या विमुक्ता सा भयाद् व्याघ्रस्य भामिनी।
अन्योऽपि बुद्धिमाँल्लोके मुच्यते महतो भयात् ।।

भयाकुलं व्याघ्रं दृष्ट्वा कश्चित् धूर्तः श्रृगालः हसन्नाह- "भवान् कुतः भयात् पलायितः ?"

व्याघ्रः गच्छ, गच्छ जम्बुक! त्वमपि किञ्चिद् गूढप्रदेशम्। यतो व्याघ्रमारीति या शास्त्रे श्रूयते तयाहं हन्तुमारब्धः परं गृहीतकरजीवितो नष्टः शीघ्रं तदग्रतः।

श्रृगालः व्याघ्र! त्वया महत्कौतुकम् आवेदितं यन्मानुषादपि बिभेषि ?

व्याघ्रः प्रत्यक्षमेव मया सात्मपुत्रावेकैकशो मामत्तुं कलहायमानौ चपेटया प्रहरन्ती दृष्टा।

जम्बुकः स्वमिन्! यत्रास्ते सा धूर्ता तत्र गम्यताम्। व्याघ्र! तव पुनः तत्र गतस्य सा सम्मुखमपीक्षते यदि, तर्हि त्वया अहं हन्तव्यः इति।

व्याघ्र : श्रृगालः यदि त्वं मां मुक्त्वा यासि तदा वेलाप्यवेला स्यात्।

जम्बुक : यदि एरां तर्हि मां निजगले बद्ध्वा चल सत्वरम्। स व्याघ्रः तथा कृत्वा काननं ययौ। श्रृगालेन सहितं पुनरायान्तं व्याघ्रं दूरात् दृष्ट्वा बुद्धिमती।

सन्धि: विच्छेदो वा-

पदानि		विपर्ययपदानि
काचिदियमिति	-	काचित् + इयम् + इति
भयाकुलचित्तो	-	भय + आकुल + चित्त:
अन्योऽपि	-	अन्य: + अपि
भुद्धिमांल्लोके	-	बुद्धिमान् + लोके
भयाकुलम्	-	भय + आकुलम्
कश्चित्	-	क: + चित्
हसन्नाह	-	हसन् + आह
व्याघ्रमारीति	-	व्याघ्रमारी + इति
तदग्रत:	-	तत् + अग्रत:
यन्मानुषादपि	-	यत् + मानुषात् + अपि
सात्मपुत्राविकेकशो	-	सा + आत्मपुत्रौ + एक + एकश:

पर्यायलेखनम्-

पदानि		पर्यायपदानि
नष्टः	-	पलायितः
श्रृगालः	-	जम्बुकः
घूढ़प्रदेशम्	-	गुप्तप्रदेशम्
अत्तुम्	-	खादितुम्, भक्षायितुम
कलहायमानौ	-	विवदमानौ
प्रहरन्ती	-	मारयन्ती
घच्छ	-	याहि

प्रकृतिप्रत्ययोः विभाजनम्-

पदानि		प्रकृतिः + प्रत्ययः
श्रुत्वा	-	श्रु + क्त्वा
मत्वा	-	मन् + क्त्वा
नष्टः	-	नश् + क्त
विमुक्ता	-	वि + मुच् + क्त
दृष्ट्वा	-	दृश् + क्तवा
हसन्	-	हस् + शतृ (पुल्लिंग)
हन्तुम्	-	हन् + तुमुन्
आरब्धः	-	आ + रभ् + क्त
प्रहरन्ती	-	प्र + ह + शतृ (स्त्रीलिंग)
दृष्टा	-	दृश् + क्त (टाप्) (स्त्रीलिंग)
कलहायमानौ	-	कलह् + शानच

गृहकर्म :

वृद्धिर्यस्य वलं तस्य उपरि एकं अनुच्छेदं लिखत ।

ODM EDUCATIONAL GROUP
Changing your Tomorrow

ODM EDUCATIONAL GROUP